

Suomi Sydämessä

*On Suomi sydämessä silloinkin,
kun vieraana tähdetkin loistaa.
Mikään mahti ei sisimmästä poistaa voi
sinivalkoista herkkää kohtaa.*

Yllä oleva katkelma on ”Suomi sydämessä” -kappaleesta, joka kuvaa ulkosuomalaisen kaipuuta kotimaahan. Sen esittäjä, espanjansuomalainen Marja-Liisa Kuosmanen, on yksi ”Suomi Sydämessä” -ulkosuomalaisjuhlan pääesiintyjistä.

Suomalaiset Espanjan Aurinkorannikolla

Espanjassa asuu ja vierailee kymmeniä tuhansia suomalaisia vuosittain. 1970-luvulla alkaneen massaturismin myötä kiinnostus myös talviasumiseen on kasvanut. Espanjaan suuntautunutta muuttoliikettä leimaakin niin kutsuttu kausisiirtolaisuus, mikä osittain hankaloittaa tarkkojen tilastojen tekemistä – muuttajat eivät välttämättä näy tilastoissa, vaikka asuisivat suurimman osan vuotta ulkomailla.

Tyypillisesti Espanjassa asuva suomalainen on eläkeläinen, joka viettää Espanjan etelärannikolla talvikuukaudet, mutta palaa Suomeen kesäksi. Huomattava osa suomalaisasuksesta on keskittynyt Espanjan eteläkärjessä sijaitsevalle Costa del Solille, eli Aurinkorannikolle. Alueella asuu eri arvioiden mukaan 10 000–25 000 suomalaista.

Myös haastateltavani laulaja Marja-Liisa Kuosmanen asuu perheineen Aurinkorannikolla talvet ja palaa kotiseudulleen Nilsijään kesäkuukausiksi. Hän kertoo, että Aurinkorannikon suomalaisyhteisössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisten viiden kuuden vuoden aikana: vaikka edelleen eläkeikäiset ovatkin enemmistönä, alueelle on muuttanut myös paljon nuoria aikuisia sekä perheitä.

Suomalaista elämää espanjalaisilla mausteilla – Marja-Liisa Kuosmanen kertoo

Yhtenä Aurinkorannikon suomalaiskeskittymän etuna ovat monipuoliset suomenkieliset palvelut ja aktivitee-

tit. Marja-Liisa mainitsee, että halutessaan lähes kaiken asioinnin voi hoitaa suomen kielellä, muun muassa ruokakaupassa, lääkärillä ja optikolla. Lisäksi tarjolla on monenlaista harrastustoimintaa sekä koulutusmahdollisuuksia. Lapset voivat käydä suomenkielistä koulua aina ylioppilaaksi saakka, ja aikuisopiskelijat voivat esimerkiksi hankkia hierojan tai tradenomin koulutuksen. Suomalaista ruokaa ei tarvitse tuoda matkalaukussa Suomesta asti, sillä jopa espanjalaisen lähimarketin valikoimista löytyy suomalaisia elintarvikkeita.

Suomalainen kulttuuriperintö elää vahvana ulkosuomalaisten keskuudessa, mutta myös paikallinen kulttuuri on läsnä espanjansuomalaisten elämässä. Marja-Liisa kertoo, että vaikka leivän päälle ei voi laittaa muuta kuin suomalaista Oivariinia, kotona laitetaan pääasiassa espanjalaista ruokaa ja asiointi hoituu espanjan kielellä.

Paikallinen musiikkikulttuuri on antanut omat vaikutteensa Espanjassa asuvien artistien ja musiikintekijöiden tuotantoon. Esimerkiksi Marja-Liisan ensimmäisen levyn nimikkokappaleessa ”Kaikille rakkaileni” kuullaan flamencorytmejä, ja tulevaisuudessa hän haluaa laulaa myös espanjaksi. Suomi Sydämessä -juhlan ulkosuomalaisessa musiikki-illassa Kuosmanen kanssa esiintyy Antti Sarpilan lisäksi espanjalainen pianisti Diego Suárez, jonka kanssa molemmat artistit ovat tehneet yhteistyötä.

Uskomme, että suomalaiset ihastuvat heille tehtyyn ”Suomi sydämessä” -lauluun. Toivotamme taiteilijan lämpimästi tervetulleeksi ulkosuomalaisjuhlaamme.

SUOMI SYDÄMESSÄ -laulu

”Suomi sydämessä” -laulun on sanoittanut Chrisse Johansson ja säveltänyt Veikko Samuli. Laulutekijät halusivat antaa kappaleen sellaiselle laulajalle, joka tietää henkilökohtaisesti miltä tuntuu asua suomalaisena maailmalla.

Ulkosuomalaisen kaipuusta kotimaahan kertova laulu esitettiin ensimmäisen kerran kokonaisuudessaan Suomen itsenäisyyspäivän juhlassa 6.12.2010 Espanjan Aurinkorannikolla. Laulu on koskettanut paitsi ulkosuomalaista yleisöä myös laulajaa itseään: vasta parikymmentä kertaa harjoiteltuaan Marja-Liisa pystyi laulamaan kappaleen herkistymättä.

Kappale kuullaan Suomi Sydämessä -ulkosuomalaisjuhlan avajaisissa Turun tuomiokirkkoaukiolla lauantaina 2.7.2011.

*Heini Hartikainen, koordinaattori
hvhart@utu.fi*

Espanjan Aurinkorannikolla asuva laulaja Marja-Liisa Kuosmanen esiintyy Siirtolaisuusinstituutin järjestämässä Suomi Sydämessä -ulkosuomalaisjuhlassa heinäkuussa 2011.

Sukututkimusta

Neuvontaa ja opastusta sukutietoja etsiville Ulkosuomalaisjuhlassa

Oman sukunsa selvittelystä kiinnostuneille on tarjolla Ulkosuomalaisjuhlassa monipuolista apua ja neuvontaa. Lauantaina 2.7. klo 9.00–13.00 pidetään VPK-talolla luentoja sukututkimuksen aloittamisesta suomen, ruotsin ja englannin kielellä. Sunnuntaina ja maanantaina Siirtolaisuusinstituutissa on avoina ”Sukututkimusklinikka”, missä Suomen Sukututkimusseuran ja Siirtolaisuusinstituutin asiantuntijat antavat henkilökohtaista opastusta ja vastaavat sukututkimusta koskeviin kysymyksiin. Lisäksi Turun seudun sukututkijat ry:n jäsenet ovat lupautuneet päivystämään Turun maakunta-arkistossa laitoksen aukioloaikoina siltä varalta, että joku haluaa aloittaa omat lähdetutkimuksensa jo juhlapäivien aikana ja tarvitsee siinä apua.

Ensimmäisen ja toisen polven siirtolaiset ovat yleensä säilyttäneet yhteyden kotimaahan jääneeseen sukuun, mutta varsinkin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa kaukosiirtolaisiksi lähteneiden jälkeläisillä voi jopa esivanhempien asuinkunta Suomessa olla tuntematon. Juuri heidän parissa halu löytää Suomeen jääneet sukulaiset ja solmia sukuyhteydet uudelleen on usein suuri. Siirtolaisuusinstituutin *Siirtolaisrekisteri* auttaa suvun kotipaikan löytämisessä ja mahdollisten nimenmuutosten selvittelystä. Monia ulkosuomalaisia kiinnostaa myös oman su-

vun menneisyyden tutkiminen, jolloin tarvitaan tietoa suomalaisesta lähdemateriaalista ja sukutietojen saatavuudesta seurakunnista, arkistoista ja Internetin kautta.

Ulkosuomalaisjuhlaan odotetaan Venäjältä ja Viirosta inkeriläisten runsasta osanottoa sekä esiintyjinä että juhlavieraina. Inkerinsuomalaisten pitkä ja monivaiheinen historia 1600-luvulta aina nykypäiviin asti ja varsinkin toisen maailmansodan aikaiset väestönsiirrot ovat sukututkijoille erityisen haasteellisia lähteaineiston hajanaisuuden johdosta. Myös 1930-luvulla Suomesta ja Amerikasta Venäjälle menneiden suomalaisten kohtalo on monen osalta edelleen avoin. Ulkosuomalaisjuhlan sukututkimusohjelmassa on huomioitu monipuolisesti itään suuntautunut siirtolaisuus, ja Inkeriä koskevat kysymykset ovat esillä useammassa yhteydessä. Siirtolaisuusinstituutissa sunnuntaina 3.7. pidettävissä luennoissa erityis- tutkija Toivo Flink käsittelee inkeriläisiä koskevia sukututkimuslähteitä sekä suomalaisia Venäjän Karjalassa. Maanantaina on vuorossa Inkeri-seminaari Klassikon koululla. Venäjälle muuttaneita sukulaisiaan jäljittävän kannattaa huomioida myös professori Max Engmanin luento ”Finns in St. Petersburg” Klassikon koululla sunnuntaina.

*Elisabeth Uschanov, sukututkija
eliusc@utu.fi*

Näyttelyitä

Suomi Sydämessä -tapahtuman yhteydessä järjestetään useita historia- ja taidenäyttelyitä. Eräs kiinnostavimmista näytteilleasettajista on ruotsinsuomalaisten kuvataiteilijoiden yhdistys Suomiart, jonka tarkoituksena on edistää ja kehittää suomalaista kulttuuria Ruotsissa järjestämällä taidenäyttelyjä, kursseja, matkoja ja muita kulttuuritapahtumia. Suomiart osallistuu myös kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin. Koko maan kattavassa yhdistyksessä on yli 100 jäsentä. Suomiart on perustettu vuonna 1977.

Suomiart tuo kulttuuripääkaupunkimme kesään ruotsinsuomalaista nykytaidetta esille peräti 20:n taiteilijan voimin. Ryhmänäyttelyn avajaiset pidetään Siirtolaisuusinstituutin näyttelytilassa perjantaina 1.

heinäkuuta klo 13.00 alkaen. Tilaisuuden avaa Siirtolaisuusinstituutin johtaja Ismo Söderling. Lisätietoja Suomiartista löytyy sivulta: <http://www.suomiart.se>.

Suomi Sydämessä-ulkosuomalaisjuhlan muut varmistuneet näytteilleasettajat (suluissa näyttelypaikka): Filmihalli Oy (entinen Domino-elokuvateatteri), Inkeriliitto (Klassikon koulu), Rea Nurmi (Siirtolaisuusinstituutti), Ruotsinsuomalaisten arkisto (Klassikon koulu), The Swedish Finn Historical Society (Klassikon koulu).

Kaikki näyttelyt ovat esillä koko tapahtuman ajan. Lisätietoja tapahtuman internet-sivuilta: www.migrationinstitute.fi/usj/

*Jarno Heinilä, arkistonhoitaja
jshein@utu.fi*

Tervetuloa

Suomiartin taidenäyttelyyn 1.–4.7. Avajaiset 1.7. klo 13–15

Avajaispuheen pitää Ismo Söderling, Siirtolaisuusinstituutin johtaja
Siirtolaisuusinstituutti, Eerikinkatu 34
Aukioloajat 9–18

Taiteilijat/konstnärer: Pirjo Backman-Piroth, Monica Gorschnik, Leila Gullblom, Marianne Förars, Kristiina Haataja, Tibor Jaeger, Linnea Keitaanranta, Vesa Lahtinen, Britt-Marie Järnström-Lindell, Kerstin Lindström, Sinikka Malinen, Jukka Nyström, Marja Piippo, Dennis Silverberger, Nina Sinkkonen, Aila Snickars, Ingvar Staffans, Anne-Britt Strannerklint, Ilkka Timonen, Salla Vartiainen, Lea Blym ja Tanja Ahola Rothmaier.

Luentoja

Helena Balash toimii Suomi-Seurassa seniorineuvonantajana ja hän luennoi Suomi Sydämessä Ulkosuomalaisjuhlassa teemalla ”Seni-ori-ikäiset ulkosuomalaiset ja paluumuuttajat” VPK-talon Peilisalissa sunnuntaina 3.7.2011 klo 16–17. Hänet voi tavata myös Suomi-Seuran neuvontatiskillä.

Elli Heikkilä haastatteli Helena Balashia ikääntyvien ulkosuomalaisten tiimoilta:

Millaista on seniorineuvojan työ Suomi-Seurassa? Mitkä asiat sinua eniten työllistävät ja mitkä siten asiakkaita askarruttavat, kun he ottavat sinuun yhteyttä?

Suomi-Seuran seniorineuvontapalvelun asiakkaat koostuvat pääasiassa ulkosuomalaisensioireista ja paluumuuttajista sekä paluumuuttoa suunnittelevista ikääntyvistä ulkosuomalaisista. Lisäksi seniorineuvonnan puoleen kääntyvät jossain vaiheessa ulkomailla työssä olleet, jotka tarvitsevat esimerkiksi tietoa entisen asuinmaansa eläkeasioista. Myös paluumuuttajien ja ulkosuomalaisensioireiden omaiset kääntyvät neuvonnan puoleen tarvitessaan tietoa esimerkiksi vanhustenhuollon vaihtoehtoista tai viranomaisasioiden hoitamisesta sekä Suomessa että muissa maissa. Seniorineuvontaan tulevien kysymysten kirjo on laaja, mutta suurin osa kysymyksistä koskettaa sosiaaliturvasopimuksia, verosopimuksia, eläkejärjestelmiä, eläkkeitten hakemista ja maksattamista maasta toiseen, paluumuuton käytännön järjestelyjä sekä vanhustenhuoltoa. Aivan oman ryhmänsä seniorineuvonnan asiakaskunnassa muodostavat suomalaiseläkeläiset, jotka suunnittelevat ulkomaille muuttoa eläkepäivikseen. Etupäässä pysyvä muutto suuntautuu Välimeren maihin ja siellä etenkin Espanjaan. Muita suosikkimaita ovat Ranska ja Portugali. Euroopan unionin ulkopuolelle suuntaavat suomalaiseläkeläiset ovat suurimmaksi osaksi ”muuttolintuja” ja heidän kysymyksensä koskevatkin etupäässä viisumimääräyksiä ja sallittuja oleskeluaikoja.

Kuvassa seniorineuvoja Helena Balash, Suomi-seura.

Mistä maista otetaan eniten yhteyttä?

Yhteydenotot seniorineuvontaan tulevat maista, joihin on mennyt paljon suomalaissiirtolaisia. Yhdysvallat, Kanada, Australia ja Ruotsi ovat maita, joista tulee hyvin paljon yhteydenottoja. Viime vuosina yhteydenottojen määrä on kasvanut myös Keski-Euroopan maista, etenkin Saksasta ja Englannista. Suurten ikäluokkien ikääntyminen näkyy myös ulkosuomalaisten parissa lisääntyvänä neuvonnan tarpeena.

Kerro jotain Seniorioppaasta ja sen sisällöstä.

Sekä paluumuuttajille että ulkomaille eläkepäivikseen muuttaville järjestetään infopäiviä ja molemmille ryhmille on koottu erilaisia muuttajan oppaita. Senioripaluumuuttajan oppaaseen on koottu yksiin kansiin seni-ori-ikäisen paluumuuttajan tarvitsema tieto viranomaisasioiden hoitamisesta ja paluumuuton käytännön järjestelyistä. Opas on selkokielineen, joten monia kymmeniä vuosiakin ulkomailla asuneen on sitä helppo lukea. Opas on luettavissa Suomi-Seuran kotisivuilta www.suomi-seura.fi > neuvonta > seniorineuvonta. Oppaan tulostetun version voi myös tilata maksutta Suomi-Seurasta. Suora linkki oppaaseen: http://www.suomi-seura.fi/site_v3/images/stories/senioripaluumuuttajan_opas_2011.pdf

*Elli Heikkilä, tutkimusjohtaja
ellheik@utu.fi*

Esityksiä

Penedo – suomalaisten kultamaa Etelä-Amerikassa

1900-luvun alussa Suomessa virisi halu perustaa erilaisia utopiayhdyskuntia, joissa voisi toteuttaa omia ihanteitaan. Tällainen ihanneyhdyskunta perustettiin mm. Venäjän Amurille, jonne erityisesti Turusta lähti ruotsinkielisiä muuttajia. Australiaan ja Pohjois-Amerikkaan perustettiin erilaisia sosialistisia yhteisöjä, jotka elivät aikansa

kunnes kuihtuivat pois yleensä sisäisten riitojen seurauksena. Tunnetuin johtohahmo tällä saralla oli Matti Kurikka. Myös Etelä-Amerikkaan perustettiin muutama utopiayhteisö. Tällaisista mainittakoon Itabo ja Ponnistus Kuubassa, Viljavakka Dominikaanisessa tasavallassa, Colonia Finlandesa Argentiinassa ja Penedo Brasiliassa (vrt. Korkiasaari 1989; Melkas 1999). Utopiayhdyskunnista vain harvat ovat enää jäljellä, sillä ikääntyminen, poismuutot ja seka-avioliitot ovat tehneet tehtävänsä. Parhaiten suomalaisuus lienee säilynyt Yhdysvaltojen Sointulassa ja Brazilian Penedossa.

Penedo perustettiin vuonna 1928, kun lähinnä Varsinais-Suomesta muutti noin 150 henkeä puutarha-arkkitehti Toivo Uuskallion johdolla. Yhteisö kannusti jäseniään kasvisravintoon ja kristillisyyteen. Myös erilaiset luontaishoidot olivat tunnusomaisia yhteisön jäsenille. Penedon osuuskuntatoiminta kesti noin parikymmentä vuotta. Toisen maailmansodan jälkeen yhteisö hajosi – riidat, satojen menetykset ja raha-huolet muodostivat kokonaisuuden, joka kävi yhteisölle ylivoimaiseksi. Penedolaiset olivat kuitenkin oppineet kielen (portugalin), ja he olivat hyvin verkostoituneet. Jäljelle jääneet aloittivat täysihoitolatoiminnan, jonka seurauksena Penedo on tällä hetkellä tunnetuimpia brasilialaisia turistikohteita. Paikkakunta tunnetaan myös Brazilian joulukaupunkina.

Penedolaiset harrastavat edelleen suomalaisia kansantansseja. Olen itse nähnyt paikanpäällä, miten jenkkaa mennään tulisen eteläamerikkalaisesti. Kokemus oli unohtumaton. Nyt myös suomalaisilla on mahdollisuus kokea sama elämys, sillä Penedon tanssiryhmä *Penedon Kansantanssin Ystävät* (PKY) saapuu Siirtolaisuusinstituutin järjestämille ulkosuomalaisjuhlille. Penedolaisen ryhmän perusajatuksena on suomalaisen tanssikulttuurin esittäminen ja vaaliminen. Kansantanssit ovat myös saaneet vaikutteita paikallisesta tanssikulttuurista ja tansseista. Ryhmän ve-

tovoima on juuri tämä suomalaisuuden ja brasilialaisuuden yhteensulautuminen.

Ohessa on sähköpostilla tekemäni penedolaisen Eeva Hohenthalin haastattelu, josta selviää paikkakunnan suomalaisuuden nykytila. Eeva on tulossa kansantanssiryhmän mukana Suomeen. Mukana on myös tytär Inga, joka on tanssiryhmän tärkeä jäsen.

Miten suomalaisuus jaksaa tämän päivän Penedossa?

Penedossa menee tänä päivänä kovin hyvin. Eva Hildenin museossa esitellään suomalaisuutta, myös penedolaisten tekemiä käsitöitä. Finlandia-klubilla on joka lauantai tanssit, ja ne aloitetaan kansantanssiesityksellä. Penedossa on yli 100 hotellia ja 40 ravintolaa. Ne houkuttelevat turisteja vedoten suomalaisuuteen.

Paljonko Penedossa on nykyisin asukkaita – ja moniko heistä puhuu suomea?

Asukkaita on lähes 6 000. Suomessa syntyneitä on 17 ja edelleen suomea puhuvia on 21.

Mikä on oma perhetaustasi Penedossa?

Olen Eeva Hohenthal, os. Rouhe. Olen asunut Penedossa vuodesta 1937 asti, välillä olen asunut Suomessa (Raumalla ja Helsingissä). Olen käynyt Suomessa jo

10 kertaa. Lapsia minulla on kuusi, lapsenlapsia 10. Heistä vanhin on 32 vuotta ja nuorin neljä vuotta.

Miten Penedon tanssiryhmä syntyi?

Ryhmä tanssin ystäviä, jotka olivat jo tanssineet eri tanssiryhmissä, päättivät muodostaa oman ryhmänsä eli Penedon Kansantanssin Ystävät Penedon 75-vuotisjuhla varten (IS: 2000-luvun alussa)

Miten tanssia harjoitellaan siellä Penedossa?

Tanssit harjoitellaan Suomesta saadun musiikin mukaan. Tanhuvakka on ollut suurena apuna (IS: Tanhuvakkaa pidetään suomalaisen kansantanssin ”raamattuna”).

Millaisesta musiikista tanssijanne pitävät eniten?

Kun masurkan tahti soi, niin kaikki ovat lattialla innokkaasti.

Mitä toivotte tulevalta Suomen matkaltanne?

Haluamme tutustua suomalaiseen kulttuuriin, tanssimusiikkiin, erilaisiin ruokiin – kaikki kiinnostaa. Varsinkin ensi kertaa tuleville metsämarjat ja linnut ovat tärkeitä, samoin luonto.

Montako saunaa Penedossa on – saunotaanko siellä vielä paljon?

Saunoja on noin 80. Kylmänä aikana ja sadepäivinä sauna lämmitetään usein ja otetaan hyvät löylyt. Vih-

ta tehdään eukalyptuksen oksista. Lehdet antavat hie-non tuoksun löylyyn. Uima-altaaseen pulahdetaan joka hikoilun jälkeen, noin seitsemän kertaa.

Mitä muuta suomalaista Penedossa näkyy tänäkin päivänä?

Pikku-Suomi joulupukin kesäasuntoineen, posti pikkukauppoineen. Myymme tonttulakki-suklaata, täällä on suosittu Eevan matkamuistokauppa. Myös korva- puustit ja Koskenkorva tekevät kauppansa. Täällä on myös taiteilija Eila Ampulan kutomo.

Koko Siirtolaisuusinstituutin väki toivottaa penedolaiset lämpimästi tervetulleiksi Turkuun!

Lähteistöä:

Korkiasaari, Jouni (1989): Suomalaiset maailmalla. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään, Kirjapaino Grafia Oy. Turku.

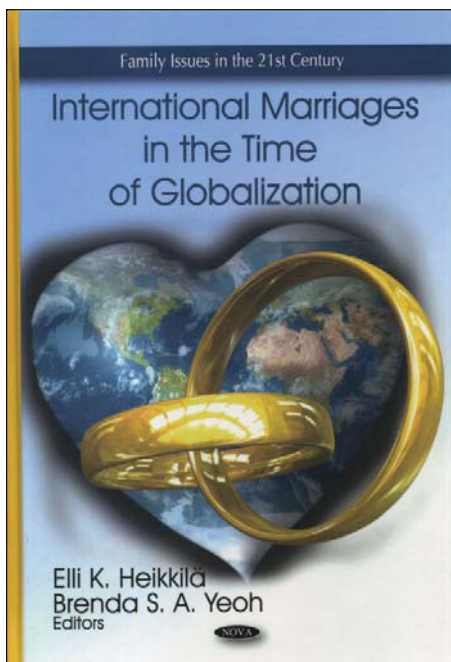
Melkas, Eevaleena (1999): Kaikkoavat paratiisit. Suomalaisten siirtolaisten aatteellinen tausta ja perustamisvaiheet Brasiliassa ja Dominikaanisessa tasavallassa n. 1925–1932. Siirtolaisuusinstituutin siirtolaisuustutkimuksia A 21. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.

*Ismo Söderling, johtaja
isoder@utu.fi*

Väitöstilaisuus

HM Hanna Dhalmann (kuvassa vas.) väitteli Helsingin yliopistossa 29.4.2011. Kaupunkimaantieteen väitöskirjan teemana oli "Yhden uhka, toisen toive? Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregatiokehityksen valossa". Kustoksena toimi Professori Mari Vaattovaara (kesk.) ja vastaväittäjänä dosentti, tutkimusjohtaja Elli Heikkilä (oik.).

Elli K. Heikkilä ja Brenda S. A. Yeoh

(National University of Singapore) ovat toimittaneet teoksen:

"International Marriages in the Time of Globalization"

Julkaisijana on Nova Science Publishers, Inc., New York.

Kirjan sisältö on esitetty seuraavalla sivustolla https://www.novapublishers.com/catalog/product_info.php?products_id=15050

Kirjan tilaukset tapahtuvat julkaisijan kautta:
www.novapublishers.com

Siirtolaisuus-Migration lehti

Otamme mielellämme vastaan erilaisiin muuttoliikkeisiin liittyviä artikkeleita. Lisätietoja: kirsi.sainio@utu.fi

Kirjoitusohjeet löytyvät nettisivuiltamme:

<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi/art/smlehti.php>

